

Fabrice Hadjadj: Pedagogika plyšových dinosaurů

Historická představivost byla nahrazena prehistorickou nebo před-prehistorickou. Už to nejsou králové a královny, římské tógy či řecké himationy, s nimiž byly děti seznamovány dříve než se vším ostatním, nýbrž diplodokus, triceratops, pterodaktylus a - samozřejmě - hvězda kostnic - tyrannosaurus, jehož jméno je záludnou složeninou tyrana a krále, zkráceně T-Rex, což naznačuje, že je to jakýsi Christus Rex s dlouhými zuby z konkurenčního světa který upadl do zapomnění.

Musím se však poopravit. Plyšová dynosauři určitou pedagogiku obsahují. Pomocí nich si dítě nejenom ochočuje svoje strachy stejně jako pomocí plyšových medvědů, ale také si jemně osvojuje ideu, která je natolik zásadní, že je dnes článkem, který spojuje modernost s postmodernou. V eseji „Šesté vyhnutí. Nepřirozená historie“ (*The Sixth Extinction: an Unnatural History*), za který Elisabeth Kolbertová dostala loni Pulitzerovu cenu, autorka uvádí, že „idea vyhnutí je možná první vědecký pojem, se kterým se dnes děti musejí vyrovnávat. Ročním dětem se dávají plyšová dinosaurů a dvouleté děti již intuitivně více či méně chápou, že tyto malé plastikové figurky ve skutečnosti představují obrovské živočichy. Ještě nosí plenky, ale už jsou schopny vysvětlit, že kdysi existoval bezpočet druhů dinosaurů, kteří před mnoha lety v nějaké planetární katastrofě všichni zanikli.“

Plastikový či plyšový T-Rex je tak mnohem výchovnější než běžné hračky, poněvadž dítě důvěrně seznamuje nejenom s krutým bojem o přežití, ale také a především s perspektivou naprostého zániku. To zaručuje předčasnou vyspělost, která nemá obdoby. Idea zániku totiž není pochopitelná sama sebou. Až do 18. století vědci neměli tušení, že by nějaký živočišný druh mohl vyhynout. V dřívějších dobách bylo každému zřejmé, že živočichové umírají individuálně, ale díky plození zůstává jejich druh zachován a tento tok života je vlastně směřováním k nesmrtelnosti. Svátý Tomáš Akvinský k tomu ve svém komentáři k Aristotelovu pojednání *O duši* říká: „Pro živou bytost je přirozeností zplodit další bytost stejnou jako ona sama a tak se podílet na božství a nesmrtelnosti.“ Dnes jsme se od této „přirozenosti“ značně vzdálili.

Evoluční teorie, která je na přírodní rovině něčím jako „kreativní destrukce“ pro liberální ekonomii, nás především učí tomu, že živočišné druhy zanikají, aby vznikl prostor pro jiné a vhodnější. Darwin si nicméně představuje vývoj jednoduše, bez katastrof, jedním slovem pokrokově. V tom spočívá modernost. Nyní jsme postoupili dále. Je pozoruhodné, že první, kdo se seriózně zabýval studiem zkamenělin a přišel s nečekanou tezí zaniklých druhů byl právě přírodovědec, Georges Cuvier (1769-1832). Když byl revoluční vládou pověřen vedením Národního muzea přírodní historie, nevěřil v pokrok, nýbrž v katastrofu. Možná v něm tuto ideu vyvolala zkušenost nenadálého pádu monarchie *Ancien régime*. Nemluvil snad Joseph de Maistre v této souvislosti o „násilné destrukci lidského rodu“?

Otázka je však ještě vážnější. Nejedná se zde totiž jenom o nový horizont příštího zániku, který způsobuje pomíjivost snů nekonečného pokroku. Jde o radikálnější pochopení. Není-li totiž život účastí na nesmrtelnosti, znamená to, že je pouhou účastí na smrti, masakru, který se stále opakuje, až k poslednímu triumfu mezihvězdného prázdna? To je to, co plyšový dinosaurus sugeruje dítěti, před kterým, až vyroste, zbudou jenom dvě alternativy: vrhnout se buď do zábav zoufalství anebo se otevřít božské naději, která jej nabádá ke kultivaci této země, protože nepotrvá věčně a protože slávou Věčného Stvořitele je péče o to, co je pomíjivé.

Z italského deníku *Avvenire* 13. března 2016 přeložil Milan Glaser.

Zdroj: radiovaticana.cz

Autor: Fabrice Hadjadj